

Det svenska uranet: Kan vi lita på löftena?

"Företag vill bryta uran i Sverige" lyder en rubrik i Arbetaren nr 4/06. Det handlar om Mawson Resources, det australisk-kanadensiska företaget som nyss fått tillstånd att leta uran här i Sverige. Mawsons representant talar om "uran i världsklass" i Ångermanland. Uppgifterna är samstämmiga. Webbtjänsten Platts (21 nov) talar om en ansökan om uranletning från Areva, ett dotterbolag till franska Cogéma, och under rubriken "Jakten på uran ökar investerarnas intresse" förklarar Svenska Dagbladets finansmarknadskommentator Leif Aspelin (22 jan):

"... Många köper aktier i bolag som bryter eller ska bryta uran. Det finns vissa skäl till det. Uranpriset har trefaldigats de senaste åren och tilltron till kärnkraft som en lösning på energiproblem ökar." (Att det finns en logisk motsägelser i denna sista mening, tycks undgå Aspelin. Men det är en annan historia.)

En uranrusning är alltså igång.

I fråga om uranbrytning i Sverige är det juridiska läget ganska klart — fast man talar sällan högt om det. Mineral-lagen är hård; någon kommunal vetorätt har aldrig gällt mineralutvinning. Konstatas en mineralresurs och det finns ett företag som vill utvinna den, är det mycket litet som kan förhindra det. Möjligtvis miljöbalken, men kan man lita på det?

Tittar man på EU lagstiftningen är läget om möjligt ännu mörkare: Enligt Euratom-fördraget tillhör alla fyndigheter av klyvbart material gemenskapen, d. v. s. EU. (Något att ha i minnet när EU börjar tala om att etablera en internationell uranbank!)

Det enda som står mot dessa lagar är ansvariga politikernas försäkringar: Ulrica Messing sa i Dagens Nyheter, att hon "bedömer det som helt uteslutet att bolagen kommer att få något brytningstillstånd". "Bedömer"... "helt uteslutet" — hmmm. Är det ett löfte — och om det är löfte, vad säger Messings efterträdare? Vad säger en borgerlig regering?

Om EUs lagstadgade rätt till klyvbart material sa förra energikommissionären, kärnkraftskramande Loyola de Palacio att självklart skulle Unionen aldrig låta exploatera en fyndighet mot en medlemstats vilja. "Aldrig?" Vad säger den nya kommissionen — eller nästa?

Men åter till Arbetaren. I samma nummer läser jag att Sverige år 2004 sålde svenskt krigsmateriel för över sju miljarder kronor. "Bland kunderna finns en rad diktaturer och krigförande länder," står det.

— Mitt intryck är att man tar större hänsyn till sysselsättningen i utlandsägda företag i Sverige än att exporten ska ske enligt riktlinjerna, säger en luttrad Lars Ångström, miljöpartiets representant i Exportkontrollrådet, till tidningens Mattias Hanson.

Och då börjar väckarklockan ringa. Frågan anmäler sig: Vad är gällande kursen på politiska "principer" i dessa dagar? För inte alltför länge sedan var det helt enkelt under Sveriges värdighet att exportera vapen till länder i krig. Minsta överträdelse gjorde stora rubriker.

Halveringstiden på löften kan vara ganska kort. Thorbjörn Fälldin skulle inte "dagtinga med sitt samvete"; för Birgitta Dahl var beslutet att avveckla en reaktor under mandatperioden "oåterkalleligt".

Miljöbalken då. Uranbrytning är en av de mest förodande former av gruvdrift man kan tänka sig. Brytning av svensk uranmalm skulle lämna hundratals ton mer eller mindre strål-lande — och giftigt — kross i dagen. Krossen lakas sedan oundvikligen ut till vattendrag och Östersjön. Det är svårt att tro att någon miljökonsekvensbeskrivning för uranbrytning skulle klara miljöbalkens krav. Men så har vi regeringen Perssons hantering av fallet Ringhals nyligen, där miljö-domstolen i Vänersborg gav tre goda skäl för att varken kärnkraft som sådan eller den ansökta effekthöjningen kunde godkännas enligt balken. Regeringen hade en annan uppfattning, avfärdade barskt domstolens slutsatser, och med åberopande av Kärntekniklagen godkände effekthöjningen.

Sammanfattningsvis: Vi har å ena sidan benhårda exploateringslagar och en hop ivriga exploatörer; mot det står två politikernas halvlöften och en miljöbalk som t.o.m. statsrådet Messings egna kolleger nyss kört över — och så våra förhoppningar. Tyvärr finns det en hel del som tyder på, att principer numera står ganska lågt i kurs. Och att lita på vad man hoppas ska ske, är sällan tillrådligt. Nej, den enda säkerheten — om nu en sådan finns — ligger i en stark folkopinion.

Charly Hultén

Följ proteströrelsen vid www.nejtilluranbrytning.nu.

Läs Thorild Dahlgrens öppna brev på sid 6.

Se också "Uran — dödligt hot från täkt till förvar,"

Med sols 1/05.

I detta nummer:

▪ Föreningsnytt	2-3
▪ Inlagor mot beslutet om Ringhals	2
▪ Chernobyl+20 planerades i Kiev	4
▪ Säkerhetsfrågor i Wien	4
▪ "Energy Intelligence for Europe"	5
▪ Olika svar på terrorhotet	5
▪ Tankar & Debatt	6-7
▪ David Lowry: Kärnkraftens CO2-utsläpp	8
▪ Kan terror bekämpas med terror?	8
▪ Vad ska man göra med kärnavfallet?	9
▪ Kalendarium	10
▪ Harold Pinter: "Konst, sanning, politik"	10

EXTRA ÅRSMÖTE och HÖSTMÖTE, 23 oktober 2005 i Hartwickska gården, Stockholm

Årsmötet hade att välja en ny kassör eller på annat sätt fylla vakansen efter Britta Kahanpää, som aviserat att hon önskade avgå som kassör vid årsskiftet. Mötet beslöt att dela upp tjänsten, d.v.s. att, förutsatt att kostnaderna blev rimliga, anlita SERO-Service AB, ett dotterbolag till SERO, föreningen för förnybar energi, för bokföring. Firman anlitas redan av MILKAS. Charly Hultén utsågs till styrelsens "ekonomiansvarig/kassör".

Ordförande Göran Bryntse talade om sin förestående vistelse vid ett universitet i Sydney, Australien — ett halvår med början vid årsskiftet. Under hans bortovaro fyller vice-ordförande Eia Liljegren-Palmaer has roll.

Höstmötet biföll flera förslag till aktiviteter här framöver:

* TEMA ÖSTERSJÖN PÅ TJERNOBYL DAGEN

I samband med 20-årsdagen av Tjernobykatastrofen vill Folkkampanjen uppmärksamma den radiologiska nedsmutsningen av Östersjön. *Östersjön lagrar minnena av katastrofen.* Den har tagit, och tar ännu idag emot anvrinning från nedfallsdrabbade marker. Ytterligare radiologisk förorening kommer från kärnkraftverk och andra kärntekniska anläggningar runtom. Dessa föroreningar ingår inte i de miljö-vårdande institutionernas "portfölj", utan är uteslutande en fråga för kärnkraftinspektionen, SKI, och strålskyddsinstitutet, SSI, som båda anser att de utsläppen är helt okej.

Folkkampanjen kräver därför fristående forskning, som belyser Östersjöns radiologiska tillstånd, samt att Naturvårdsverket m.fl. får resurser att kartlägga problemet i anslutning till de pågående program för Europas hav inom EU. Vi vill också få ett slut på utsläppen och yrkar på att inga nya verksamheter med radioaktiva utsläpp placeras vid sjön.

* DEMONSTRATIONSCENTRUM FÖR FÖRNYBAR ENERGI

Ninna Widstrand vill skapa ett centrum med praktiska exempel på förnybar energi och dess möjligheter, förlagt till någon av Sveriges större städer. En arbetsgrupp för projektet bildas. Mötet beslöt att skicka Ninna m.fl till 2006 års Energiting, för att knyta kontakter. Styrelsen fick också i uppdrag att söka medel hos Energimyndigheten till ett seminarium som samlar intressenterna.

* REGERINGENS BESLUT OM RINGHALS "ÖVERKLAGAS"

Mötet stödde idén, att be regeringsrätten granska beslutet att godkänna höjningen av den termiska effekten på Ringhals 1 och 3. Det handlar om att begära tillståndsprövning och rättsprövning av beslutet (se ruta).

Ett livfullt program

Kärnkraftingenjörerna Lars-Olov Höglund och Lars Lindberg levererade initierad kritik av SKI:s och kärnkraftbolagens s.k. säkerhetskultur och faran av ett alltför gott samförstånd mellan kontrollmyndigheten och aktörerna som myndigheten är satt att bevaka. Bl.a. ifrågasätter Höglund SKI:s bergfasta övertygelse om att risken för en svår olycka skulle vara "försumbar". Han påpekar att en olycka kan utlösas med flit och att medvetna illdåd inte lyder någon sannolikhetskalkyl. Lars Lindberg talade om de många osäkerheterna som omger kärnavfallshanteringen.

Det bör noteras att Lars-Olov och Lars inte är mot kärnkraft som sådan. Sköttes verksamheten enligt en högre etik hade de inga principiella invändningar.

Föreningens klagan

Fyra skrivelser lämnades sedermera in — av Folkkampanjen, av Kent Pettersson enskilt, av MILKAS, och av Lars-Olov Höglund enskilt. *Folkkampanjen* vill få klarhet om miljöbalkens och miljödomstolarnas integritet gentemot regeringen och ber regeringsrätten att ta ställning till regerings avfärdande av miljödomstolens i Vänersborg tolkning av miljöbalken, liksom dess åberopande av annan lagstiftning än miljöbalken till stöd för sitt beslut. Vi påpekar att regeringen inte motiverat sin avvikande mening i sak. Regeringen tar också parti för SKI i dess pågående revirstrid med domstolarna. Agerandet kan också ses som jävigt, i det att Ringhals AB är ett delvis statsägt företag.

Kent Pettersson riktar sig in på flera felaktigheter i regerings hantering av frågan: man har gjort bedömningar utan saklig bevisföring, sammanblandat politiska ställningstaganden och myndighetsfrågor, underlåtit att höra grannländernas åsikt (enligt Århus och Esbo konventionerna). Regeringsbeslutet anses strida mot förvaltningslagens krav på opartiskhet och saklighet.

Kopior av föreningens inlagor kan beställas gratis från kansliet. Lars-Olof Höglunds inlaga, på 37 sidor, tillhandahålls också, men till självkostnadspris, 50 kr (kopiering och porto). Föreningens inlagor finns snart på hemsidan.

Glöm inte RIKS ÅRSMÖTE
25 mars

med val av Folkkampanjens representant
till MILKAS årsmöte 2006

Från vännerna i Finland

Bästa vänner i Folkkampanjen!

Vårt allra varmaste tack till alla dem som under våren deltog i penninginsamlingen till förmån för kampen mot atomkraft i Finland.

Situationen i Finland är mer än bedrövlig. I Olkiluoto byggs som bäst världens största provreaktor, en 1.600 MW EPR-reaktor. Det blir Finlands femte reaktor och man talar redan öppet om att bygga även en sjätte reaktor. /---/ Som annorstädes i världen används klimatförändringarna som argument.

Dessutom har företagen Agricola Resources och Cogema ansökt om tillstånd att undersöka möjligheterna för urandrift på områden som sammanlagt omfattar över 90.000 hektar i Nylands län i Salla och i Norra Karelen.

Dessutom inledde man år 2004 i Olkiluoto byggandet av forskningsanläggningen för slutdeponeringen av det använda reaktorbränslet. Enligt planerna ska man börja bygga själva slutlagret år 2010 för att år 2020 inleda slutlagringen.

Om allt detta pågår det så gott som ingen debatt i medierna eller bland politikerna. Ett stort problem är även att de större miljöorganisationerna till stor del koncentrerar sig på klimatförändringarna och ger atomkraften alltför lite uppmärksamhet.

MEN VI GER INTE UPP! Vi kämpar vidare tillsammans med alla våra vänner i Sverige och i andra delar av Europa. Alla kan medverka genom att underteckna appellen mot atomkraft och Euratom, som finns på hemsidan, www.atomstopp.com.

SKICKA BUDET VIDARE TILL ALLA NI KÄNNER!
Vi behöver 1 miljon underskrifter.

Helsingfors i september 2005,
Ulla Klötzer - Kvinnor mot Atomkraft, Finland
Lea Launokari - Kvinnor för Fred, Finland

Vi minns Malin Dahlgren med värme och glädje

Medsols nåddes av budet om Malin Dahlgrens bortgång i september i fjol. Det var ett tungt budskap. Malins och maken Thorilds insatser för föreningen är oräkneliga.

Vi vill gärna citera några av de vackra minnesord som *Per-Olof Erickson*, kamrat i föreningen Alternativboden Lyktan i Gävle, där Malin och Thorild varit verksamma i alla år, skrev. Han fångar mycket väl vad alla som känt Malin, känner:

Malin var förutseende i fråga om miljöproblema-tiken i samhället. Mycket av det hon skrev och propagerade för redan på 70-talet har först nu blivit besannat och delvis åtgärdat. Malin gav aldrig upp kampen mot miljöförstöring och för MUDI MUMS trots sin på sista tiden skröpliga hälsa och höga ålder. Arbetskapaciteten var stor. /---/*

Vi som fick förmånen att vara tillsammans med Malin känner stor beundran för denna varma ödmjuka och positiva kvinna. Malin värnade om det viktigaste vi har på jorden — livet.

Pennan har fallit från Malins hand och den milda vänliga rösten hörs ej längre. Vår enda tröst är att Malins aktiva tid på jorden har satt sina spår som inte suddas ut i första taget.

Vi är många som saknar denna stora fina människa!

* MUDI MUMS, Jordens Vänners guide till etiskt acceptabla livsmedel, var en av Malins många skapelser.

Hela runan står att läsa i *Dagens Nyheter* och *Miljömagasinet* 2 sep 2005.

Östersjön lagrar minnena av Tjernobyl ...

Östersjön är idag ett av världens mest radioaktiva hav. Nedfallet från Tjernobyl bär mycket av skulden till detta. Tjernobyl, liksom nedfallet efter de atmosfäriska bombproven på t.ex. Novaya Semlja, nordost om Kola halvön.

Dessa föroreningar har vi bakom oss. Men även idag förorenas sjön genom helt rutinmässiga utsläpp från flera länders kärntekniska anläggningar, både i själva Östersjöområdet och utanför. Därtill oplanerade utsläpp, som den från avfallsagret SFR vid Forsmark i somras.

Det tar tid innan nukliderna "klingar av". Eftersom utsläppen är ständiga, innebär det att radioaktiviteten i sjön ackumuleras, den ökar dag från dag. Vid vissa "hot spots" utanför Sveriges ostkust har forskare fångat fisk som närmar sig gränsen för vad man bör äta. Det är en tydlig varningssignal!

Målet för kampanjen är att få gehör för kraven här till höger. Vi vill alltså rikta allmänhetens och de miljövärdande myndigheternas uppmärksamhet på ett problem som de närmast ansvariga, Strålskyddsinstitutet (SSI) och Kärnkraftinspektionen (SKI), anser saknar betydelse. Värre än så, de räknar med sjön som en lämplig "recipient" (mottagare) för utsläppen, enligt principen, det som spås ut tillräckligt tunt, finns inte!

Vi har tagit fram information om Östersjön. Bladen kan revkimeras från kansliet.

Folkkampanjen uppmärksammar Östersjön i samband med 20-års dagen av Tjernobyl-katastrofen.

Våra krav:

1. att de radioaktiva utsläppen tas med i allt arbete med att komma till rätta med föroreningarna i Östersjön
2. att nukliderna i vattnet samt aktuella föroreningskällor inventeras grundligt
3. att Östersjöländerna avbryter all ytterligare lokalisering av kärnteknisk verksamhet vid Östersjöns kuster — inte minst de planerade svenska och finska slutförvararna vid Ålandshav resp. Bottenviken samt Rysslands planer på att ta emot högaktivt avfall från hela Europa via en hamn i Finska viken.

"ENERGY INTELLIGENCE FOR EUROPE"

Så hette en mycket givande konferens som hölls 23 september 2005 i Folketingshuset, Köpenhamn. Initiativtagaren var Niels Henrik Hooge, som lyckades engagera flera arrangörer, bl.a. NOAH (=danska Jordens Vänner), Økorådet, OVE (Organisationen for Vedvarende Energi) och Friends of the Earth Europe.

Det var en riktig "all star"-föreläsning med medverkan av representanter för EU Kommissionen, Europaparlamentet, Österrikes UD (kärnkraftfritt och ordförandelandet inom EU jan-jun 2006), irländska miljödepartementet, Greenpeace, och flera ytterst väl insatta individer.

Mötet hade två fokus: EURATOM fördraget — behovet av att avsluta eller reformera det, respektive Europas energiframtid, med betoning på förnybar energikällors möjligheter, men även stöttstenarna som hindrar en hållbar utveckling (bl.a. EURATOM). Av utrymmesskäl redogör vi för diskussionen om EURATOM och återvänder till "andra halvleken" i ett kommande nummer.

Det rådde stor enighet bland talarna om att EURATOM är förlegat och borde ersättas. Undantagen var två: Nina Comneau-Yannoussis från EU kommissionen och Dr Bernard Barré, veteran inom det franska kärnkraftetablissemangen och ordförande i branschens europeiska intresseorganisation.

Främsta skälet är, att EURATOM kom till (1956) uttryckligen för att stödja kärnkraften, ett ändamål som går stick i stäv med Europas successiva rörelse mot fria marknader och "level playing fields" (spel på lika villkor), som f.ö. lagfästs när det nya marknadsdirektivet träder i kraft 2007). Nästfrämsta skälet är en sluten beslutsordning inom EURATOM. Begrepp som medbestämmande, öppenhet och offentlighetsprincipen var okända på 1950-talet. Ett tredje skäl handlar om avfallshantering, där EURATOM går in och fyller

gapet mellan de summor som kraftbolagen och statliga organ lagt undan för avfallshantering och de faktiska kostnaderna. En öppen subvention och tvärsen "förorenaren betalar"-principen.

Hur ändra på detta? Lätt blir det inte. Det finns ingen paragraf om utträde ur EURATOM och grundligare ändringar i fördraget kräver konsensus.

Flera talare, bl. a. Andreas Molin i österrikiska UD, betonade att det är samförstånd som gäller. Det gäller att odla missnöje med fördraget även bland kärnkraftanhängarna. Man får därför sära på inställningen för eller emot kärnkraften och felen på fördraget.

Men hur realistisk är en sådan strategi? Många av våra meningsmotståndare har *mycket* att vinna på att "felet" består!

Tre alternativa linjer framhölls. Molin talade om "medborgarinitiativ" (i linje med namninsamlingen "En miljon mot atom"). Dörte Fouquet, advokaten bakom stämningen mot Olkiluoto för bl.a. ojust statsstöd, framhöll att EURATOMs avsaknad av ett utträdesparagraf är ett brott mot Wien-konventionen om internationella fördrag. MEP Rebecca Harms påpekade att det enda som Europaparlamentet kan påverka, är EURATOMs budget. En väg fram skulle i så fall vara att "elda" under våra MEPar, oavsett partifärg, inför budgetbehandlingen.

Intrycket efter att ha följt diskussionen är, att fördragets Akilles häls ligger i den uppenbara motsättningen mellan EURATOM och det kommande marknadsdirektivet. Den bör kunna utnyttjas på något sätt?

—Charly Hultén

N.B. Mötet är utomordentligt väl dokumenterat på Internet — vid www.energyintelligenceforeurope.dk — där man kan både läsa och lyssna på de olika tal. Sidan kan också nås via www.noah.dk.

Seminarium i Wien, 28-30 september 2005

Cirka 20 personer samlades i Wien för att dryfta tre stora frågor: förlängd drift av kärnkraftreaktorer, aktuella strategier för omhändertagande av kärnavfall, samt uranbrytning och kärnbränsletillverkning i Europa.

"PLEX" (Plant Life EXtension) är ett av flera namn för företeelsen att driva en kärnreaktor längre tid än vad reaktorn har byggts för. Avregleringen av kraftmarknaden har gjort s.k. uppgradering av åldrande reaktorer alltmer attraktiv. Att bygga nytt ställer sig alltför dyrt, att krama ut sista kilowatten ur en redan avbetald reaktor är billigt.

Men att köra på övertid minskar säkerhetsmarginalerna. Materialet i gamla reaktorer är slitet; metall blir sprött och spricker under tryck, elektriska ledningar krånglar m.m., m.m. När man byter ut vissa trasiga delar utsätter man de kvarvarande gamla komponenterna för nya, svårare påfrestningar. Summan av allt detta är att gamla reaktorer fordrar flera, tätare och mer detaljerade kontroller än nyare reaktorer. Men om motivet för att "köra på övertid" är att minska driftkostnader, är det stor risk för att reaktorägaren även "bantar" sin säkerhetsstab. Det är inte heller givet att kontrollmyndigheter kan fylla gapet. Här i Sverige vet vi t.ex. att både SKI och SSI klagat över kronisk underbemanning.

Från tid till annan har EURATOM och EU-kommissionen talat om att etablera regionala förvar för högaktivt kärnavfall.

Pendeln tycks nu svänga mot ett system med små lokala förvar samt ett enda centralt förvar för det mest högaktiva, uttjänta bränslet och plutoniumhaltigt MOX-bränsle — sannolikt i Ryssland vid Krasnojarsk, enligt rapporter från ett möte med IAEA i Ryssland sommaren 2005.

Metoden som avses är *slutförvaring efter upparbetning*. Upparbetning är den allra miljövidrigaste kärntekniska verksamheten med förödande utsläpp till luft och vatten. (Sellafield är det klassiska exemplet.) Därtill har man problemen med långa transporter, farliga i sig men särskilt riskabla i terrorismens tidevarv.

Uran är en ändlig resurs och såväl IAEA som EURATOM siktar på ett internationellt monopol på anrikning och distribution av uran. Tre, fyra bränsletillverkningscentra är målet. Kärnkraftländerna leasar bränslet. Efter användningen återförs bränslet till centrumet f.v.b. till upparbetning eller inkapsling (för direkt förvar lokalt). Både IAEA och EURATOM förordar nu upparbetning och MOX-tillverkning.

Euratom-fördraget innehåller en klausul om att uranfyndigheter tillhör Euratom. D.v.s. mineralen ägs kollektivt. Denna bestämmelse är "vilande" tills vidare.

— Eia Lijegren-Palmaer

Tjernobyl: "Remembrance for the Future"

30 september-2 oktober deltog *Charly Hultén* i ett planeringsmöte inför 20-årsdagen av Tjernobyl-katastrofen i Kiev på inbjudan av WISE i Amsterdam. Sammanställande var WISE-NIRS och sponsor, Heinrich Böll Stiftelsens (HBS) Warszawa kontor.

Vi inom Folkkampanjen var inte helt förtjusta i tanken att satsa på ett stort möte i Kiev och ville hellre se en serie evenemang i hela Europa. Detta för att väcka mer uppmärksamhet här i Västeuropa. Men det var tydligt att NIRS och sponsorn HBS var helt inriktade på en stor konferens i Kiev.

Deltagarna arbetade intensivt och påfallande konfliktfritt. Målen för konferensen fastställdes:

1. att bemöta den senaste rapporten från IAEA (m.fl. FN-organ), som vill bagatellisera följderna av katastrofen,
2. att lyfta fram problemen med kärnkraft som sådan – allt från uranbrytning till kärnavfallshantering
3. att framhålla alternativen till fortsatt beroende av kärnkraft
4. att stärka miljörörelsen i Ukraina, Vitryssland och Ryssland.

På tredje dagen hade följande struktur för konferensen vuxit fram:

Dag 1: Tjernobyls faktiska följder (medicinska, sociala, miljömässiga).

Dag 2: Problemen/nackdelarna med kärnkraften även under "normala" omständigheter, inte minst avfallsfrågor.

Dag 3: Vägar ut ur kärnkraftepoken: förnybara energikällor, energisparande (teknik och sociala lösningar), energiplaner som visar hur kärnkraften kan ersättas. Workshops om effektivisering, förnybar energiteknik, kärnkraften och klimatet (d.v.s. "varför kärnkraft inte är någon lösning på klimatfrågan"), solkraft, samt allmänhetens deltagande i beslutsprocesser.

Man kan se de tre dagarna som en rörelse framåt: det förgångna — nutid — framtid. Det sista engagerande och hoppingivande.

Datumet för konferensen blir 23-25 april. Följ utvecklingen och/eller anmäl ditt intresse vid www.ch20.org.

Bland de saker som de ukrainska miljögrupperna önskar mest av oss andra är dels *medietäckning* av miljöaktioner och händelser i öst. Att medier i väst ger eko betyder mycket för att stärka gruppernas position. Dels *medicinska och (epidemiologiska) studier* av Tjernobyl-katastrofens följder. Cancersöken från Linköping (*Medsols* 4/04) har väckt stort intresse.

Olika svar på terrorhotet

Hösten 2003 publicerades en utredning om de svenska kärnkraftverkens förmågan att stå emot avsiktliga angrepp. Utredningen kom fram till den häpnadsväckande slutsatsen att inga större åtgärder krävdes. Underlaget sekreterastämplades. (Mer om detta i *Medsols* 1/04.)

I mitten av 2004 utfärdades ändå nya föreskrifter om fysisk säkerhet (SKIFS 2004:3). Målet är, enligt SKIs beslutsunderlag, att terrorishandlingar inte ska leda till allvarigare konsekvenser än andra sorters kärnkraftolyckor. (En klen tröst!) Föreskrifterna kräver bl.a. bättre staket och mer ingående kontroll av personer som rör sig i och omkring verken.

Nucleonics Week 28/04 noterar att säkerhetsåtgärderna kommer att kräva investeringar utöver de 5,8 miljarder kronor som reaktorägare får lägga på moderniseringar för säkrare drift. Hur mycket mer framgår inte.

Lika viktigt som skyddet av själva reaktorerne är kontrollen över reaktorbränslet, såväl det färska som det uttjänta. Sommaren 2004 kallade FNs kontrollorgan, IAEA, till en konferens om skärpningar i Konventionen om fysiskt skydd för klyvbart material. 8 juli kom 89 länders delegater överens om ett utkast, som nu går till 112 länders regeringar för ratificering. Processen kan ta flera år. Som tur är, kan många av åtgärdernaviditas långt innan processen är färdig.

Den nya skrivningen ger länderna en laglig förpliktelse att skydda sina anläggningar samt allt radioaktivt material – både vid anläggningarna och under transport. (Den gamla konventionen avsåg endast internationell transport.) Vidare åtar sig länderna att samarbeta för att lokalisera och återtaga stulet eller smugglat material samt att vidta åtgärder för att begränsa konsekvenserna av sabotage.

Skärpningar införs alltså på flera fronter. Samtidigt ges prov på förbluffande lättsinne runtom i Europa. Ett exempel är det fartyg som British Nuclear Group avser att använda för transporter av högaktivt kärnbränsle över Nordsjön: "Atlantic Osprey", en f.d. bilfärja. Utan förstärkningar, utan bestyckning. En av transporterna gäller de 1600 liter flytande högaktivt avfall som Studsvik-SVAFO ska få skicka till Sellafield; en annan, det MOX-bränsle som Sverige (Oskarshamn Kraft-Grupp) får i retur. Fartyget får hård kritik av KIMO, en sammanslutning av kommuner och län längs med Nordeuropas kuster. KIMO uppvakter nu europeiska regeringarna i frågan för att tvinga fram en säkrare lösning.

Ett annat exempel på lättsinne (?) står Jan Prawitz vid svenska Utrikespolitiska Institutet för. I en i övrigt seriös artikel om risken, att terrorister kommer över klyvbart material, föreslår Prawitz att det vapengradiga uran som härrör från kärnvapenländernas nedrustning, i löslig form dumpas i världshaven. "[Detta] skulle säkert uppröra miljövårdsintressen, trots att de cirka tusen ton det gäller är försumbara jämfört med de tre miljarder ton uran som redan finns i havssaltet. Dessa politiska svårigheter måste ändå betraktas som sekundära jämfört med risken att terrorister kan spränga kärnladdningar."

Det slår mig: Enligt Prawitz modell är Atlantic Osprey bara en onödig omväg!

Läs mer:

—SKIs föreskrifter finns på hemsidan: www.ski.se.

—Information om Convention on the Physical Protection of Nuclear Material finns hos IAEA: www.iaea.org/Resources/Journalists.

— För information om KIMO på svenska se Kungälv kommun, www.kungalv.se. För KIMOs pressmeddelande om Atlantic Osprey: www.kimointernational.org

Uranbrytning åter aktuell?

Det tycks finnas ett intresse för att bryta uran i Sverige. Det finns ju uran på några ställen i Sverige, bland annat vid Ranstad i Västergötland. Folkligt motstånd — och kanske inte minst bristande lönsamhet — räddade för några decennier sedan Ranstad och andra orter från uranbrytning.

Men jordens *rika* uranmalmer, i bland annat Kanada och Australien, kommer snabbt att taga slut, om världen fortsätter att framställa elektrisk energi med hjälp av kärnkraft. Och då finns det risk för att även de relativt uranfattiga malmerna i det svenska berget kommer att brytas.

I Sverige skulle vi få enorma mängder av avfall per kilogram användbart uran. Trots förbättrade metoder att skydda miljön skulle man inte kunna hindra den radioaktiva nedsmutsningen. Luft och vatten skulle bli radioaktivt förorenade, och det skulle naturligtvis påverka åkermarkerna och hela vår livsmiljö allvarligt.

Det har varit synnerligen orättfärdigt av Sverige att grunda halva vår elframställning på miljöförstöring i andra länders urandistrikt, det är sant. Men vi ska väl inte nu förstöra även vår egen miljö!

Satsa på energieffektivisering och förnyelsebara energikällor som solceller! Ingen uranbrytning i Sverige!

Thorild Dahlgren, Gävle

ITER — "detta ofattbara slöseri"

Världens första effektiva fusionsreaktor, det s.k. ITER-projektet (International Thermonuclear Experimental Reactor), kommer tydligen att förläggas till södra Frankrike.

Fusion innebär att två atomkärnor av tungt väte slås samman till en atomkärna av helium, varvid en mängd energi frigörs. Det är den kärnreaktionen, som ständigt äger rum i solen.

Att framställa energi ur väte, det låter ju bra. Ända sedan 1950-talet har detta nämnts som en lösning på jordens energiproblem. Men trots kvalificerade fysikers forskning får man räkna med att det ännu kan taga 30 à 40 år, innan fusionen verkligen kan ge energi för praktiskt bruk.

Fusion leder liksom vanlig kärnkraft till radioaktiva utsläpp. Fusion frigör bland annat den tyngsta väte-isotopen, tritium, vilken kan angripa *hela* människokroppen, om man får den i sig.

De miljardtals dollar, som har satsats på fusionsprojekt, borde i stället ha gått till utveckling av t.ex. solceller och vindkraft. Fortsätt inte med detta ofattbara slöseri på en osäker energikälla!

Thorild Dahlgren, Gävle, i juli

Greenpeace kommenterade beslutet om ITER under rubriken, "Meccano för 100 miljarder".

Ordförande Göran Bryntse pläderar för ett "Energiintelligent Dalarna" i polemik mot två socialdemokratiska skribenter i Dala-Demokraten:

Energiintelligens i Dalarna ... så ock i Sverige?

I Peter Hultquists och K-G Hammarbergs (H&H) inlägg (DD 24/10) nämns inte energieffektivisering med ett enda ord. Ska Sverige få en hållbar energiförsörjning är punkt ett på agendan att använda energin effektivare så att Sverige kan klara sig på förnybara energikällor. H&Hs åsikt att varje kärnkraftverk som avvecklas måste ersättas med annan elkraft är förlegad. Om den ineffektiva elvärmen ersätts med andra effektivare uppvärmningsformer som värmepumpar, solvärme och pelletseldning, varför ska vi då producera lika mycket el ändå? En obegriplig idé, som dessutom förhindrar utvecklingen mot en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

/---/

[Att ytterligare öka kärnkraftskapaciteten genom att öka de befintliga reaktorenas kapacitet är ingen framkomlig väg]. Reaktorena blir då osäkrare och avfallsmängden ökar. Det är som att trimma en Volvo Amazon i tron att den ska bli som en Volvo S70. Det går inte. Amazonen kan givetvis trimmas till att gå snabbare, men på säkerhetens bekostnad. /---/ Ett haveri skulle få otänkbara konsekvenser /---/.

Det är också oansvarigt mot kommande generationer att öka mängden livsfarligt radioaktivt avfall då det inte finns någon säker metod för att ta hand om det i minst 100 000 år /---/.

Den elintensiva industrin i Sverige har troligen EUs lägsta elpriser och borde därför inte klaga. Att StoraEnso var så korkade att de sålde sina vattenkraftverk i Dalälven till finska Fortum är inget argument för att nu subventionera Kvarnsvedens elanvändning.

Massa- och pappersindustrin skulle faktiskt kunna bli självförsörjande på förnybar energi om de ville. Men då måste man satsa på effektivare energianvändning, svartlutsförgasning och s.k. LTT-teknik som omvandlar spillvärme från processindustrin till el. Region Dalarna tillsammans med SSAB och Kvarnsveden skulle kunna göra ett viktigt bidrag till LTT-teknikens förverkligande genom att erbjuda utprovning av LTT-tekniken.

Den nuvarande energipolitiken är långsiktigt ohållbar. Det understryker även IEA i sin senaste prognos över den globala energiförbrukningen, en ökning med 50 % till år 2030. IEAs ledare, Claude Mandil konstaterar att "De trender som vi skrivit fram i tiden leder till en framtid som inte är hållbar". Enda medicinen mot detta är faktiskt effektivare energianvändning. I Dalarnas miljömål är ett av de viktigaste målen att öka energieffektiviteten med 1,5 - 2,5 % per år vilket är fullt realistiskt. I det regionala programmet Energiintelligent Dalarna som nu utarbetas i bred samverkan i länet utvecklas hur detta mål ska kunna omsättas i praktiken. För att ett EnergiIntelligent Dalarna ska nås är det angeläget att hela regionen sluter upp bakom visionen.

Göran Bryntse, Tekn Dr
Styrelseledamot i Dalarnas Energiförening
Medlem i Länsstyrelsens referensgrupp för
"Energiintelligent Dalarna"
Dala-Demokraten 11 nov 2005

Atom-hyckleri

USAs nytilsatte FN ambassadör John Boltons försök att stryka frågan om nedrustning från underlaget för FN:s toppmöte [i september 2005] förväntas inte. Det är bara ett i en serie försök att ändra ramarna för hur icke-spridning av kärnvapen ska hanteras. Försöken är led i en alltmer aggressiv utrikespolitik, som yppats i det lagvidriga anfall på Irak och i ett öppet kallsinne gentemot folkrätten och multilaterala fördrag.

Nedrustning och icke-spridning har i decennier behandlats i ett sammanhang. Länder som har kärnvapen har gått med på att avskaffa sina vapenförråd; i gengäld har icke-kärnvapen-stater lovat att inte utveckla, eller på annat sätt skaffa sig, kärnvapen. På senare år har USA försökt bryta denna koppling, att avlägsna nedrustningsdelen och satsa ensidigt på att förhindra andra länder från att skaffa kärnvapen. USA omtolkar icke-spridningsavtalet och får det till, att avtalet godkänner de nuvarande kärnvapenländernas innehav av kärnvapen. Samtidigt används avtalet mot alla som USA anklagar för att sprida kärnvapen.

Det är inte många människor som är medvetna om den vikt som många länder lägger vid nedrustning, och den förargelse som kärnvapenländernas hyckleri — "gör som jag säger, inte som jag gör" — väcker. /---/ I Storbritannien betraktas vi som sysslar med nedrustningsfrågor som något kuriösa; i andra delar av världen tas nedrustning på betydligt större allvar. Inte bara är nedrustning en avtalad plikt, det är på sina håll bokstavligen en fråga om liv och död.

Det här blir ännu mer framträdande när USA börjar tala om "användbara" kärnvapen och utvecklar nya vapen som de kan tänka sig bruka mot misshagliga länder, t o m länder som inte har några kärnvapen. Denna utvecklingen skrämmar omvärlden och ökar det internationella intresset för allmän nedrustning.

Icke-spridningsavtalet var resultatet av ett mycket starkt tryck från många icke-kärnvapenstaters sida. Trycket förnyades och ökades år 2000 när länderna, efter decennier av tomma löften, krävde *handling*. /---/

Storbritanniens stöd för [avtalet] klingar fruktansvärt falskt när man vet vilken enorm aktivitet och utbyggnadsarbete som pågår vid vapenutvecklingsanläggningen vid Aldermaston [där man förbereder för en ny kärnvapenstyckad robot.] Men Storbritannien behöver inte fortsätta på den inslagna vägen. Det finns ett alternativ för landet, som ju skrivit på alla relevanta fördrag, i enlighet med en stark folkopinion: nämligen, att *avstå* från ersätta "Trident".

Kate Hudson,

ordf., Committee on Nuclear Disarmament (Storbritannien)
i Guardian, 2 sep 2005

översättning: Charly Hultén

Förre chefen för SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute), dr. Frank Barnaby, besökte Melbourne i fjol för att inleda en konferens av Medical Association for Prevention of War:

Vapengradigt plutonium i de nya reaktorer

Det finns alldeles för många negativa faktorer för att man ska välja kärnkraften för att minska vårt beroende av växthus-producerande fossila bränslen, förklarade Barnaby. Bruket av kärnkraft innebär till exempel en väsentlig ökning av risken för terroristdåd med radioaktiva ämnen.

— När de förbränner sitt uranhaltiga bränsle producerar kärnkraftreaktorer oundvikligen ett plutoniumhaltigt avfall. Om förbrukade bränsle-element sedan behandlas kemiskt för att avlägsna plutonet, kan ämnet komma i händerna på terrorister som använder det till en s.k. dirty bomb [en bomb som sprider radioaktivitet, utan sprängkraft] eller till en enklare kärnladdning.

Dr. Barnaby sa, att en 'dirty bomb' som innehöll så litet plutonium som en endollars slant skulle kunna smitta ett område på cirka 5 kvadrat kilometer till en sådan grad att området skulle behöva evakueras och saneras. /---/

Han förklarade att kärnkraftindustrin är ivrig på att komma igång med produktionen av den tredje generationens reaktorer och ser framemot att lansera en fjärde generation inom en inte alltför avlägsen framtid.

— Bränslet som används i reaktorer i generation III och IV baseras på en typ av plutonium som lämpar sig utmärkt för tillverkning av de mest effektiva kärnvapen.

Risken för spridning av kärnladdningar till stater och terroristgrupper är ett av de tyngsta argumenten mot en satsning på den nya sortens reaktorer, sa han.

Frank Barnaby arbetar numera som försvarspolitik analytiker med bas i Oxford Research Group i Storbritannien. Artikel (AAP) i Melbourne Age, 6 aug 2005. Förmedlad av Ingeborg Kleinhans, översatt av Charly Hultén

"En miljon mot atom"

Kampanjen hade vid årsskiftet samlat in cirka 265.000 underskrifter i EU-länderna, varav från Sverige cirka 3.000 namn. 3.000 ???

Flera röster inom föreningen uppmanar nu till en riktig slutspurt. Det gäller att fånga in kärnkraftmotståndet — i svart på vitt!

Kära vänner, samla underskrifter för "En miljon mot atom"! Skaffa listor från Folkkampanjen och återsänd de ifyllda listorna dit.

Man kan också teckna sig per internet. Skriv på vid www.atomstopp.nu!

Till Tjernobyldagen 26 april bör vi åtminstone ha fördubblat siffran!

Måste Storbritannien satsa på kärnkraft för att uppfylla sina klimat-åtaganden? Så menar premiärministern. Blairs planer bemöttes i ett skarpt uttalande av partikamraten och tidigare miljöminister Michael Meacher, som tvivlar inte på att effektivisering och förnybara energikällor kan fylla gapet.

David Lowry, samordnare för Labours miljöprogram och bekant för deltagarna i Folkkampanjens höstmöte 2004, påpekar att även kärnkraft ger upphov till CO₂-utsläpp, 3-4 gånger utsläppen från förnybara energislag.

Blairs energidröm är långt ifrån "grön"

Guardians råd till regeringen [på ledarplats 1 okt 05], att ministrarna borde tänka två gånger innan de slår in på kärnkraftens väg till frälsning, är klokt. Men artikeln innehåller en felaktig, om än mycket utbredd, mening: "Den stora fördelen med kärnkraften är, att den inte ger upphov till miljöförstörande utsläpp, såsom elproduktion med fossila bränslen gör." Kärnkraftindustrin är väldigt förtjust i detta påstående. Ibland påstår de till och med, att kärnkraft helt saknar kol-emissioner.

Kärnkraftens elproduktion är knappast CO₂-fri. För det första är bränsleframställningen en mycket energi-intensiv process. Det är visserligen sant, att de flesta kärnkraftreaktorer inte avger koloxid vid själva el-produktionen, men reaktordriften motsvarar endast en bråkdel av kärnkraftens bränslecykel, som i sin helhet alstrar mycket CO₂-emissioner, framför allt i cykelns s.k. *front end*: uranutvinning, malmkrossning, konvertering till uranhexafluorid, bränslets anrikning

Att bekämpa terror ... med terror?

USAs nuvarande regering har förklarat att landet behöver "ett trovärdigt sortiment av handlingsalternativ" för att "såväl vän som fiende ska vara på det klara med dess beslutsamhet".

Och vari består "trovärdigheten"? Jo, regeringen Bush förklarar att USA inte drar sig för att använda t.o.m. kärnvapen mot dess fiender, såväl stater som grupperingar, oavsett om de innehar kärnvapen eller ej. Därtill kan man tänka sig bruka vapnen i förebyggande syfte, alltså utan att först ha blivit angripen.

Det är inte bara "fienden" som kan komma ifråga. Icke-statliga grupperingar kan vara svåra att komma åt, konstaterar Pentagon. Därför kan USA behöva att rikta nämnda vapen mot "de stater som stödjer grupperingarna i sina ansträngningar [att komma över massförstörelsevapen]".

* * *

Även president Jacques Chirac har förklarat att Frankrike förbehåller sig rätten att besvara terroristattacker med atomvapen. Och Chirac anser att Frankrike äger rätten "att använda kärnvapen i avskräckande syfte för att skydda sina allierades säkerhet". Skriver Roland von Malmberg, som refererar Ekot 19 januari.

Källor:

— "U.S. Envisions using Nukes on Terrorists". washingtonpost.com (AP), Sept. 11, 2005

— Ledare i Miljömagasinet, 27 jan 2006.

och, slutligen, tillverkning av bränslestavar. Och så har vi cykelns *back end*, kärnavfallshanteringen — reprocessing, transport och deponering i framtida slutförvar (om nu ministrarna någonsin ger klartecken). Allt detta är också mycket energiförbrukande.

För att kunna skatta de olika energislagens egentliga miljökonsekvenser måste man se till hela "livscykeln". Det finns flera studier av CO₂-emissioner — som vanligen uttrycks som CO₂ ekvivalenter per kilowatt-timme — i olika sätt att alstra ström. Den mest omfattande modellen för beräkning av utsläpp har utarbetats av Öko-Institut i Tyskland, rådgivare åt det tyska miljödepartementet, och professorerna Smith och Van Leeuwen vid Groningens universitet i Nederländerna.

Båda beräkningarna kommer fram till att kärnbränslecykeln kan avge relativt stora mängder CO₂. Ju mindre uranhaltig malmen är, desto större CO₂-emissioner. Och anrikning genom gasdiffusion är mycket mer energikrävande — och därmed CO₂-emitterande — än centrifugal separering.

Utifrån väl underbyggda antaganden kom Smith och Van Leeuwen fram till att kärnkraftsel innebär, per kilowatt-timme räknat, CO₂-utsläpp motsvarande cirka en tredjedel av utsläppen från ett konventionellt medelstort gas-eldat kraftverk.

Flera studier som redovisades vid World Nuclear Associations årliga symposium nu i september betonade, att kärnkraftindustrin i allt större utsträckning kommer att bli hänvisad till allt sämre uranfyndigheter, vilket innebär en successiv ökning av kärnbränslecykelns CO₂-utsläpp. Öko-Institutets analyser visar att CO₂-emissionerna från kärnkraften kan bli 4-5 gånger utsläppen från förnybara energikällor.

[I mitten av oktober] medgav energiminister Malcolm Wicks att handels- och industriministeriet inte har tagit reda på hur mycket CO₂ ett fissionsbaserat kärnkraftverk lämnar ifrån sig. Det var i ett skriftligt svar till MP Norman Baker, Liberal-demokraternas talesman i miljöfrågor.

Innan vi ger oss in på den väg som Tony Blair talade sig varm för vid Labours kongress, bör kabinettet åtminstone ta del av och begrunda en rättvisande jämförande analys av kärnkraftens dolda kol-utsläpp.

David Lowry

Guardian 20 oktober 2005

översättning: Charly Hultén

Öko-Instituts rapport kan laddas ned från webben, antingen genom sökmotorn Googles försorg (enklast!) med söktermen "Öko-Institut CO₂" eller direkt från: www.oeko.de/service/gemis/files/info/nuke_co2_en.pdf.

Vad ska man göra med kärnavfallet?

Kärnavfallet är ett gissel. Någon godtagbar lösning finns uppenbarligen inte — vad SKB ABs påkostade propaganda än påstår. Varför annars skulle Europa nu vara berett att satsa ca 120 miljoner euro per år* de närmsta 5-7 åren, sammanlagt 600-840 miljoner euro, på forskning och utvecklingsarbete, inom ramen för Joint Undertaking to Organise Research on Radioactive Waste Management?

Olika länder söker olika lösningar. I Sverige har kärnkraft-industrin "löst" problemet — så heter det i utlandet. Ändå är det bara Finland som har "köpt" konceptet.

Storbritannien har oerhörda mängder av avfall att ta hand om, både från civil kärnkraft och militär kärnvapentillverkning, och en starkt motsträvig befolkning. Att det handlar om ett örike gör sitt till. Lokaliseringen blir liksom mera åskådlig, inte bara för de närmast berörda.

En kommitté som bildades 2003 uppskattar mängden avfall till 470.000 kubikmeter. Och så finns det ytterligare 18 miljon kubikmeter jord, betong och bråte som är "bara lite radioaktiv". Kommittén (CoRWM) skissar två alternativ, som utgår från att avfallet indelas i tre kategorier enligt graden av aktivitet och nuklidernas livslängd. "Bråtet" och kortlivade nuklider ska kunna lagras under jord (men inte nödvändigtvis särskilt djupt) lokalt, på cirka 30 orter, de flesta i anslutning till kärntekniska anläggningar. Det högaktiva avfallet ska däremot deponeras 300-2000 meter djupt, antingen enligt en metod som liknar den svenska KBS, eller i djupa borrhål, som medger återtagbarhet "i fall något skulle gå på tok", som skotska Sunday Herald (3 apr 05) uttrycker saken. I båda fallen först efter en mellanlagringsperiod, då avfallet finns på eller direkt under jordytan.

Man kan tycka att CoRWM inte kommit särskilt långt efter två års intensiva arbete. Men de har i alla fall avfärdat elva alternativ som, enligt tidningen, under åren "på fullt allvar lanserats som lösningar: att skjuta avfallet upp bortom jordens stratosfär med rymdraketer, att ympa in det i bergsformationer, att frysa ned det i polarisen, eller helt enkelt att dumpa det till havs. Bland annat."

Någon lösning har CoRWM alltså inte kunnat anvisa. Och i likhet med KBS-metoden har de båda alternativen en stor svaghet ur säkerhetsperspektiv: mellanlagringen. Dr. Keith Baverstock, som hoppade av CoRWM och idag är verksam vid Universitetet i Kuopio, Finland, varnar: "Om materialet som lagras på många ställen runtom i UK skulle komma att spridas, avsiktligt eller oavsiktligt, skulle det kunna slå hårt mot allmänhetens hälsa och välfärd, idag och lång tid framöver."

Internationella förvar verkar förordas alltmer i Europa och övriga världen. Inom IAEA svänger pendeln nu mot stora centraler där avfallet upparbetas och resterna därefter deponeras. Europa siktar däremot mot regionala förvar. Även här tycks det finnas ett växande intresse hos Kommissionen för upparbetning och s.k. separering och transmutation (som förutsätter upparbetning).

Miljörörelsen accepterar inte att avfall börjar transporteras mellan länder. Vid ett möte i Wien i höstas (se rapporten från konferensen, sid 4) skrev ett 50-tal organisationer på ett upprop som kräver ett stopp för planerna. En av organisationerna för konferensen, Antonia Wenisch, från Austrian Institute for Applied Ecology, förklarade: "Tanken, att transporter härs och tvärs genom hela Europa skulle vara ett effektivt sätt att motverka spridningen av klyvbart material, är absurt. Sakkunniga i hela världen är ju överens om att transporter snarare ökar risken för stölder och terror-attacker."

Man kan fråga sig om det över huvud taget finns ett land som skulle stå berett att ta emot Europas atomsopor. Tyvärr finns det, nämligen, Ryssland. Nu är det knappast något som ryssar i gemen eftertraktar, men Sibirien är stort, är för många ett dimmigt begrepp, och folkstyre har inga djupa rötter. Redan idag tar Ryssland emot använt reaktorbränsle — 14-15 tusen ton sedan 1996, enligt Sveriges Radios Moskva-korrespondent Jesper Lindau (3 augusti), och Sydkorea, Taiwan, Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Iran och USA visar intresse.

Ryssland har flera motiv för handeln. Dels har den gamla Sovjets uranfyndigheter hamnat i numera självständiga republiker; upparbetning ger Ryssland möjlighet att tillverka eget bränsle. Dels kan man tjäna grova pengar. Även de importerande länderna står att vinna; de slipper ju ta hand om avfallet. Det är visserligen olagligt att låta avfallet från upparbetningen stanna kvar i Ryssland, men så sker i alla fall, enligt Greenpeace, som planerar att ta saken till domstol. Importerna sköts om av konsortiermed förgreningar i flera EU länder; två har också delintressenter i Iran.

*) Enligt en broschyr om projektet från EU-kommissionen juli 2005. Summan avser 40 milj euro från Euratom, ungefär lika mycket från EUs medlemsstater (ur EUs budget för energiforskning) och ytterligare 40 milj från privata intressenter.

Källor:

— Rob Edwards. "Fears over plans to dump nuclear waste in Scotland" Sunday Herald (Glasgow), 3 Apr 05

— European Commission. Proposal of a Joint Undertaking (JU) to Organise Research on Radioactive Waste Management. July 2005

— Jesper Lindau. "Radioaktivt avfall dumpas i Ryssland". Sveriges Radio/Ekot 3 aug 05

— Friends of the Earth Europe/Nuclear Waste Watch: "Dangerous New Initiatives on European Nuclear Waste". Press release, 29 Sep 05
www.foeeurope.org/press/2005/SH_29_Sept_nuclear_waste.htm

— CND (West Midlands) Mailing, Jan 06

KALENDARIUM

- 22 mars**
kl 1800 **Stockholm lokalgrupps årsmöte** (forts. efter ajournering 19 jan) i SOL-huset. Med förslag om stadgeändring som innebär nedläggning av lokalföreningen och överföring av dess tillgångar till en egen fond.
- 25 mars**
kl 10-16 **Riks årsmöte** i Gästabudssalen, Hartwickska gården, Stockholm (St. Paulsgatan x Timmermansgatan, T-Maria Torget)
Fler detaljer i nästa Medsols.
Programpunkten: Geologen Nils-Axel Mörner, Kritiska synpunkter om Sveriges program för kärnavfallshantering
- 15 april**
kl 1400 Cherbourg, Frankrike. Internationellt protestmöte mot EPR (European Pressurised Reactor, samma typ som Finlands nya reaktor).
Skriv på protestlistan via e-post: contact@stop-epr.org eller signature@stop-epr.org eller per fax +33 4 7207 7004.
- 15-26 april** Flamländska Jordens Vänner anordnar en 150 km-lång gående demonstration av motståndet mot kärnkraften. Läs mer vid: www.motherearth.org.
- 26 april-7 maj** "Till de icke födda". Utställning av Ann Andrén till minne av Tjernobyl-katastrofen. Katarina kyrka, Stockholm. Vernissage 26 april kl 1700.
- 27 april** **Stockholms lokalgrupp. Diskussion om alternativ energi.** Katarina församlingshus, kl 1800.
- 23-25 april** Kiev. "Chernobyl + 20: Remembrance for the Future." Internationell konferens i WISE/NIRS regi. Se notis, sid 5. Anmälan och detaljer vid: www.ch20.org
- 28-29 april** **MILKAS och Folkkampanjen: Internationell konferens om Tjernobyl och Östersjön** Naturhistoriska Riksmuseets Stora hörsal, Frescati (Stockholm). Fler detaljer i nästa nummer. Vik dagarna redan nu!

Harold Pinter : Om krig och fred i vår tid

2005 års Nobelpristagare i litteratur, **Harold Pinter**, talade till Nobeltestens deltagare under rubriken "Konst, sanning och politik". Kroppsligen försvagad av sjukdom kunde Pinter inte ta sig till Stockholm, men kraften i hans ord är oförminskad.

"Jag har tidigare sagt att USA nu driver ett helt öppet spel. Så är det. Dess officiellt deklarerade politik definieras numera som "fullskaledominans". Det är inte jag som hittat på ordet, det är de. /---/

USA är i besittning av 8 000 aktiva och stridsklara kärnstridsspetsar. 2 000 är i högsta beredskap och kan avfyras med bara 15 minuters varsel. Det håller på att utveckla nya kärnvapensystem, kända som "bunker busters". De alltid lika samarbetsvilliga engelsmännen planerar att ersätta sin kärnrobot, Trident. Man kan undra vem de tänker sikta på. Usama bin Laden? Er? Mig? Svensson? Kina? Paris? Vem vet? Vad vi säkert vet är att detta infantila vanvett — innehav och hot om att bruka kärnvapen — är centralt i USA:s nuvarande politiska åskådning. Vi måste påminna oss själva om att Förenta staterna befinner sig i permanent krigstillstånd och inte visar några som helst tecken på avspänning.

Många tusen, om inte miljoner, människor i själva USA känner påtaglig avsky, skam och vrede över sin regerings

agerande, men de utgör inte någon samlad politisk kraft — än så länge.

Men den oro, osäkerhet och rädsla som vi ser tillta för var dag i USA kommer sannolikt inte att minska. /---/

När vi ser oss i spegeln tycker vi att den bild som vi möter är riktig. Men om vi förflyttar oss någon millimeter förändras bilden. Vi tittar i själva verket på ett oändligt antal spegelbilder. Men ibland måste en författare slå sönder spegeln — för det är på andra sidan spegeln som sanningen grinar mot oss.

Trots synnerligen dåliga odds tror jag att en orubblig, bergfast och hårdnackad intellektuell beslutsamhet för att fastställa vad som verkligen är sant i våra liv och samhällen är en fundamental förpliktelse, som åligger oss alla som medborgare. Den är i själva verket tvingande.

Om en sådan beslutsamhet inte innefattas i vår politiska vision har vi inget hopp om att återupprätta det som vi nära nog har förlorat — människans värdighet."

En famn rosor till Miljömagasinet, som 23 december 2005, tryckte upp hela Pinters tal, i översättning av Eva Sjöstrand. Talet kan också läsas och höras på nätet vid: <http://nobelprize.org>

Medsols (ISSN 0281-918X) är Folkkampanjens mot kärnkraft-kärnvapen medlemstidning. Ansvarig utgivare är föreningens ordförande, Göran Bryntse. Manusstopp för detta nummer: 22 december 2006. Adress: Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm tel. 08-841490 • fax 08-845181 • e-post: info@folkkampanjen.se • Internet: www.folkkampanjen.se

Medlem blir man genom att sätta in 200 kr på pg 300 90-5.

----- **VÄLKOMMEN TILL ÅRSMÖTET 25 MARS** -----